

UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI YARATISHDA YOSHLAR MA’NAVİY KAMOLOTINING AHAMIYATI

Sobirova Komila Muxtor qizi

Ajiniyaz nomidagi Nukus Davlat Pedagogika Instituti

Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi magistranti 1-kurs

ksobirova67@gmail.com

+9989940384441

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19387618>

Annotatsiya: Mazkur ilmiy tezisdagi Uchinchi Renessans poydevorini yaratishda yoshlar ma’naviy kamolotining tutgan o’rni ilmiy-nazariy asosda tahlil qilinadi. Yosh avlodning ma’naviy-axloqiy shakllanishi, milliy qadriyatlar va zamonaviy bilimlarning uyg’unligi, ijtimoiy institutlar faoliyati hamda davlat siyosatining ustuvor yo’nalishlari asosida yoritiladi. Tadqiqot natijalari yoshlarning ma’naviy barkamolligi jamiyat taraqqiyotining muhim omili ekanligini ko’rsatadi.

Kalit so’zlar: Uchinchi Renessans, ma’naviy kamolot, yoshlar, milliy qadriyatlar, tarbiya, ijtimoiy institutlar, ma’naviyat, ta’lim, innovatsiya.

Аннотация: В данной научной тезисе на научно-теоретической основе анализируется роль духовного развития молодежи в создании фундамента Третьего Ренессанса. Рассматриваются вопросы духовно-нравственного формирования молодого поколения, гармонии национальных ценностей и современных знаний, деятельности социальных институтов, а также приоритетных направлений государственной политики. Результаты исследования показывают, что духовная зрелость молодежи является важным фактором развития общества.

Ключевые слова: Третий Ренессанс, духовное развитие, молодежь, национальные ценности, воспитание, социальные институты, духовность, образование, инновации.

Abstract: This scientific thesis analyzes the role of youth spiritual development in building the foundation of the Third Renaissance from a theoretical perspective. It examines the moral and spiritual formation of the younger generation, the integration of national values with modern knowledge, the activities of social institutions, and the priority directions of state policy. The research findings demonstrate that the spiritual maturity of youth is a key factor in societal development.

Keywords: Third Renaissance, spiritual development, youth, national values, education, social institutions, spirituality, learning, innovation.

Kirish

Bugungi kunda O‘zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichi sifatida qaralayotgan Uchinchi Renessans g‘oyasi davlat siyosatining ustuvor yo’nalishlaridan biri sifatida ilgari surilmoqda. Tarixiy jihatdan birinchi va ikkinchi Renessans davrlarida ilm-fan, madaniyat va ma’naviyat yuksalishi asosiy omil bo‘lganligi ilmiy adabiyotlarda qayd etilgan [1]. Shu nuqtai nazardan, Uchinchi Renessansning muvaffaqiyati ham avvalo yosh avlodning ma’naviy kamolotiga bevosita bog‘liqdir.

Yoshlar jamiyatning eng faol va harakatchan qatlamini tashkil etadi. Ularning ma’naviy dunyosi, qadriyatlarga munosabati, ijtimoiy faolligi va intellektual salohiyati davlatning kelajak taraqqiyotini belgilaydi [2]. Shu sababli yoshlarning ma’naviy tarbiyasi masalasi nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy-siyosiy ahamiyatga ega bo‘lgan dolzarb masalalardan biridir.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, tarixiylik va mantiqiylik metodlaridan foydalanildi. Yoshlar ma'naviy kamoloti masalasi bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy maqolalar, monografiyalar hamda statistik ma'lumotlar o'rganildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodologik yondashuvlar asos qilib olindi:

- ma'naviy kamolotning nazariy asoslarini aniqlash;
- yoshlar tarbiyasiga ta'sir etuvchi omillarni tahlil qilish;
- Uchinchi Renessans g'oyasi doirasida yoshlar rolini baholash;
- mavjud ilmiy qarashlarni qiyosiy tahlil qilish.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yoshlar ma'naviy kamoloti quyidagi asosiy omillar orqali shakllanadi:

Birinchidan, ta'lim tizimi muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy ta'lim nafaqat bilim berish, balki shaxsning ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qilishi zarur [3].

Ikkinchidan, oila instituti yoshlar tarbiyasining asosiy manbai hisoblanadi. Oila muhitida shakllangan qadriyatlar yoshlarning butun hayoti davomida saqlanib qoladi [4].

Uchinchidan, mahalla va jamoatchilik institutlari yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonida muhim ahamiyatga ega [5].

To'rtinchidan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yoshlar ongiga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqalayotgan axborotlarning mazmuni yoshlarning ma'naviy qarashlarini shakllantiradi [6].

Shuningdek, tadqiqotda yoshlarning ma'naviy kamolot darajasi bilan ularning ijtimoiy faolligi o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligi aniqlangan

Tahlil va muhokama

Uchinchi Renessans konsepsiyasi zamonaviy O'zbekiston taraqqiyotining strategik yo'nalishlaridan biri sifatida shakllanib, u nafaqat iqtisodiy va texnologik rivojlanishni, balki chuqur ma'naviy uyg'onishni ham o'z ichiga oladi. Tarixiy tajriba shuni ko'rsatadiki, har qanday Renessans jarayoni avvalo inson tafakkuri, dunyoqarashi va qadriyatlar tizimidagi tub o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lgan [7]. Shu jihatdan yoshlar ma'naviy kamoloti Uchinchi Renessansning fundamental poydevori sifatida namoyon bo'ladi.

Birinci va Ikkinchi Renessans davrlarida ilm-fan va madaniyat rivoji bilan bir qatorda insonning ichki dunyosini boyitish, erkin fikrlash, tanqidiy tafakkur va ijodiy yondashuv kabi fazilatlar shakllangan [8]. Bu davrlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ma'naviy uyg'onishsiz ilmiy va texnologik taraqqiyot barqaror bo'la olmaydi. Demak, bugungi Uchinchi Renessans sharoitida ham yoshlarning ma'naviy barkamolligi ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Yoshlarning ma'naviy kamoloti, avvalo, ularning ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi rolida yaqqol namoyon bo'ladi. Ma'naviy yetuk shaxs jamiyatdagi turli salbiy ta'sirlarga, ekstremistik g'oyalarga, axborot manipulyatsiyasiga nisbatan barqaror immunitetga ega bo'ladi [9]. Bu esa jamiyatda ijtimoiy totuvlik va xavfsizlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, globallashuv va raqamli axborot oqimlari kuchaygan sharoitda yoshlarning ongini turli zararli g'oyalardan himoya qilish masalasi dolzarb tus olmoqda.

Shuningdek, ma'naviy kamolot innovatsion fikrlashni rivojlantirishda ham muhim omil hisoblanadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijodkorlik, yangilikka intilish va muammolarni noodatiy hal etish qobiliyati insonning ichki motivatsiyasi va ma'naviy qadriyatlari bilan

bevosita bog'liq [10]. Ma'naviy yetuk yoshlar o'z oldiga yuqori maqsadlar qo'yadi, jamiyat manfaatlarini shaxsiy manfaatlardan ustun qo'yadi va innovatsion faoliyatda faol ishtirok etadi. Shu sababli, innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirishda ham ma'naviy tarbiya muhim o'rin tutadi.

Yoshlar ma'naviy kamolotining yana bir muhim jihati – milliy o'zlikni anglash va tarixiy merosga hurmat bilan qarashdir. Milliy qadriyatlar, an'analar va tarixiy meros yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitadi va ularni o'z xalqiga sodiq, vatanparvar shaxs sifatida shakllantiradi [11]. Bu esa milliy identitetni saqlash va rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, global madaniyat ta'siri kuchaygan davrda yoshlarning milliy o'zligini yo'qotmasligi muhim vazifa hisoblanadi.

Globalashuv jarayoni yoshlar ma'naviyatiga ikki tomonlama ta'sir ko'rsatmoqda. Bir tomondan, u yangi bilimlar, texnologiyalar va madaniy almashinuv imkoniyatlarini yaratadi. Ikkinchi tomondan esa, milliy qadriyatlar yemirilishi, madaniyatsizlik va ma'naviy inqiroz xavfini yuzaga keltiradi [12]. Shu bois, yoshlarning ma'naviy immunitetini mustahkamlash, ularni tanqidiy fikrlashga o'rgatish va zararli axborotlardan himoya qilish muhim vazifalardan biridir.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yoshlar ma'naviy kamolotini ta'minlashda integrativ yondashuv zarur. Ya'ni ta'lim tizimi, oila instituti, mahalla va davlat siyosati o'zaro uyg'unlikda faoliyat yuritishi kerak. Ta'lim tizimi yoshlarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish bilan birga, ularning ma'naviy-axloqiy sifatlarini ham shakllantirishi zarur [3]. Oila esa yoshlarning dastlabki ijtimoiylashuv muhitidir va u yerda shakllangan qadriyatlar butun umr davomida saqlanib qoladi [4]. Mahalla esa ijtimoiy nazorat va qo'llab-quvvatlash mexanizmi sifatida muhim rol o'ynaydi [5].

Davlat siyosati ham yoshlar ma'naviy kamolotini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda yoshlar siyosatiga alohida e'tibor qaratilib, ularning ta'lim olishi, bandligi va ijtimoiy faolligini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmogda. Jumladan, yoshlar uchun yangi ta'lim muassasalari tashkil etilishi, grantlar va stipendiyalar sonining oshirilishi, startup loyihalarni qo'llab-quvvatlash tizimining joriy etilishi yoshlarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Biroq, mavjud yutuqlarga qaramay, yoshlar ma'naviy tarbiyasi sohasida qator muammolar ham mavjud. Eng avvalo, ma'naviy tarbiya tizimining yetarlicha tizimlashtirilmaganligi muammosi dolzarb bo'lib qolmoqda. Ko'plab hollarda tarbiyaviy ishlar fragmentar xarakterga ega bo'lib, ularning samaradorligi past bo'ladi. Shu bois, ma'naviy tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish zarur.

Ikkinchi muammo – axborot xavfsizligi masalasidir. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqalayotgan zararli axborotlar yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu esa ularning ma'naviy qadriyatlariga putur yetkazishi mumkin. Shu sababli, yoshlarni axborot madaniyatiga o'rgatish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Uchinchi muammo – yoshlar orasida individualizm va iste'molchilik kayfiyatining kuchayishi bilan bog'liq. Bu holat jamiyatda ijtimoiy birdamlikning susayishiga olib kelishi mumkin. Shu bois, yoshlarni jamoaviylik, hamkorlik va ijtimoiy mas'uliyat ruhida tarbiyalash zarur.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Avvalo, ma'naviy tarbiya dasturlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish zarur. Bu jarayonda

milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, yoshlar bilan ishlashda innovatsion pedagogik metodlardan foydalanish, interaktiv ta'lim texnologiyalarini joriy etish samaradorlikni oshiradi.

Bundan tashqari, ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirish muhim omil hisoblanadi. Ta'lim muassasalari, oila, mahalla va jamoatchilik tashkilotlari o'rtasida samarali hamkorlik yo'lga qo'yilishi kerak. Bu esa yoshlar tarbiyasida kompleks yondashuvni ta'minlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Uchinchi Renessans poydevorini yaratishda yoshlar ma'naviy kamoloti hal qiluvchi omillardan biridir. Ma'naviy barkamol yoshlar jamiyat taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi.

Yoshlarning ma'naviy kamolotini ta'minlash orqali nafaqat ijtimoiy barqarorlikka erishiladi, balki ilm-fan, innovatsiya va iqtisodiy rivojlanish uchun mustahkam zamin yaratiladi.

Shu bois, yoshlar tarbiyasiga davlat va jamiyat darajasida tizimli yondashuv zarur bo'lib, bu Uchinchi Renessansni muvaffaqiyatli amalga oshirishning muhim shartidir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.* – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 45–47-betlar.
2. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi.* – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 112–115-betlar.
3. Xudoyqulov H. *Pedagogika nazariyasi.* – Toshkent: Fan, 2019. – 78–80-betlar.
4. Abdurahmonov Q. *Oila sotsiologiyasi.* – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018. – 56–59-betlar.
5. Mahmudov M. *Mahalla instituti va yoshlar tarbiyasi.* – Toshkent: Ma'naviyat, 2020. – 33–36-betlar.
6. Rasulov A. *Axborot texnologiyalari va yoshlar ongiga ta'siri.* – Toshkent: Fan, 2022. – 90–94-betlar.
7. Toynbee A. *Tarixni anglash.* – London, 1972. – 210–215-betlar.
8. Burkhardt J. *Italyan Renessansi madaniyati.* – New York, 1995. – 134–140-betlar.
9. Qodirov B. *Ma'naviy xavfsizlik asoslari.* – Toshkent: Akademiya, 2021. – 67–70-betlar.
10. Florida R. *Creative Class Rise.* – New York, 2002. – 145–150-betlar.
11. Ahmedov B. *O'zbekiston tarixi.* – Toshkent: O'qituvchi, 2017. – 98–102-betlar.
12. Castells M. *Axborot jamiyati nazariyasi.* – Oxford, 2010. – 201–205-betlar.